

Władysław Piwowski

Biuletyn socjologii religii : CERAS - Action Populaire

Collectanea Theologica 44/4, 169-172

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN SOCJOLOGII RELIGII

CERAS — Action Populaire

Centre d'Etudes, de Recherches et d'Actions Sociales „Action Populaire”, 92170 Vanves, 15, rue Raymond Marcheron, Francja. Aktualnym dyrektorem CERAS jest Henri Madelin SJ, a dyrektorem wydawnictw jest Philippe Laurent SJ.

Ośrodek społeczny jezuitów, założony w 1903 r. przez Henryka Leroy i Gustawa Desbuquois jako forma realizacji wskazań encykliki *Rerum novarum* Leona XIII. Według myśli założycieli Action Populaire stał się początkowo ośrodkiem studiów i działalności społecznej Kościoła w środowisku robotniczym, a następnie podjął szerszą aktywność społeczno-ekonomiczną. Poprzez upowszechnianie nauki społecznej Kościoła i kształtowanie postaw katolików zaangażowanych w życie społeczno-polityczne, miał dopomagać w realizacji zasad sprawiedliwości społecznej i rechrystianizacji mas robotniczych.

1. Założenia

Obydwaj założyciele postawili jako fundamentalne trzy zasady, które wytyczały kierunek poszukiwań powstającego ośrodka:

a) Misja Kościoła w służbie klasom upośledzonym. Dostrzeżono ją u początków XX w. w okresie charakteryzującym się ostrym kryzysem społecznym i religijnym. Jako podstawowe zadanie przyjęto wypracowywanie doktryny społecznej opartej na fundamencie nauczania Kościoła, organizowanie akcji społecznych i konkretnych działań, które byłyby następstwem i urzeczywistnieniem przesłanek doktrynalnych, zwłaszcza inspirowanych myślą Leona XIII.

b) Pobudzać do działania (*faire faire*). Wskazywać istniejące potrzeby, pomagać w odnalezieniu oparcia doktrynalnego w nauce społecznej Kościoła, ale nigdy nie wyręczać, nie obezwładniać w działaniu. Inspirować katolików świeckich do działania, uwrażliwiać ich na potrzebę odnowy instytucji i tworzenia nowych struktur społecznych.

c) Czynić wysiłki celem przekroczenia barier narodowych, a zwłaszcza wszystkiego, co trąci nacjonalizmem w życiu społecznym i ekonomicznym. Przyjęcie wymiaru międzynarodowego, ogólnoświatowego w szukaniu rozwiązań problemów skuteczności i trafności rozwiązań lokalnych. W tym duchu podjęto się m.in. zorganizowania „Międzynarodowego Roku Społecznego”.

Z czasem ośrodek Action Populaire poszerzał zakres swej działalności, adaptował metody do wymagań nowych problemów, zwłaszcza wobec szybkich przemian w dziedzinie nauk społecznych i rzeczywistości społeczno-ekonomicznej współczesnego świata. Pojawiły się nowe tematy i specjalizacja poszczególnych członków ekipy. Obecnie w dziedzinie ekonomiki oś-

rodek dysponuje specjalistami w zakresie: ogólnych problemów ekonomicznych (H. Bussery), ekonomiki przemysłu (G. Gallies i Ph. Laurent — do roku 1973 dyrektor centrum, a obecnie dyrektor wydawnictw), ekonomiki wsi (H. de Farcy), międzynarodowych problemów ekonomicznych (H. Chambré i H. Perroy). W zakresie socjologii: socjologią miasta zajmuje się H. Coing, socjologią organizacji — X. Gaullier i socjologią religii J. Gellard. Naukami politycznymi trudnią się: A. Jeanniere, H. Madelin — od 1973 r. dyrektor CERAS, a do niedawna także J. Y. Calvez — obecnie jeden z czterech asystentów generalnych P. Arrupe, generała jezuitów w Rzymie. Stosunkami międzynarodowymi zajmują się: R. Bosc, J. Joblin (pracujący obecnie w Bureau International du Travail w Genewie) i J. Weydert (obecnie jest dyrektorem OCIFE — Office Catholique d'Information sur les Problèmes Européens, w Brukseli). Badania doktrynalne w zakresie społecznego nauczania Kościoła prowadzą: P. Bigo, R. Heckel i A. Manaranche. Problematyką prawną zajmuje się M. Halbecq.

Ta wyrazista specjalizacja jest dorobkiem lat powojennych — uświadomienia sobie złożoności narastających problemów, konieczności badań interdyscyplinarnych, ale opartych o solidną i szczegółową wiedzę w poszczególnych kwestiach i dyscyplinach.

Na profil ośrodka wywarły wpływ także przemiany wewnątrz Kościoła. Okres pierwszych 50—55 lat istnienia charakteryzowało akcentowanie, jako szczególnego swego zadania, przekazu nauki społecznej Kościoła, przekazu doktryny społecznej Kościoła nauczającego. W tym świetle odczytywana była rzeczywistość społeczno-ekonomiczna i polityczna. W świetle wyrazistych zasad starano się kształtować odpowiednie postawy, inspirować do określonego działania. Za prezentację doktryny społecznej i politycznej Kościoła Action Populaire brała szczególną odpowiedzialność, w tej prezentacji odnajdywała swoją misję. To ukierunkowanie widać choćby w tytułach książek, opublikowanych w wydawanej przez Action Populaire serii *La Bibliothèque de la Recherche Sociale* (np.: Kościół i społeczeństwo ekonomiczne; społeczność międzynarodowa i Kościół; nauczanie polityczne Kościoła).

Za pontyfikatu Jana XXIII i Pawła VI CERAS niemal „na bieżąco” publikował encykliki społeczne papieży oraz dokumenty soboru z wnikliwymi komentarzami coraz to bardziej śledząc funkcjonowanie struktur politycznych, ekonomicznych i społecznych i szukając, we współpracy z innymi ludźmi, środków zapewnienia optymalnych rozwiązań w działalności inspirowanej chrześcijańską koncepcją człowieka i życia społecznego, wyrażoną przez wspólnotę Kościoła i jego magisterium.

2. Publikacje

a) „Projet” (dawniej: „Revue de l'Action populaire”), miesięcznik analizujący podstawowe zjawiska społeczne i ekonomiczne współczesnego świata (przykładowo: reforma nauczania we Francji; futurologia — przyszłość oswojona; rewolucja energetyczna; zdrowie kosztuje drogo). Zasadniczo numery są tematyczne, z tendencją do wszechstronnego omówienia zagadnienia, łącznie z refleksją zakorzenioną w myśli chrześcijańskiej dotyczącej konkretnych przemian czy wydarzeń. W każdym numerze są jednak także artykuły ogólne, poszerzające zagadnienia oraz „noty” (krótkie informacje o aktualnościach społecznych) i dział recenzji.

b) „Cahiers de l'actualité religieuse et sociale” (dawniej: Cahiers d'Action Religieuse et Sociale), ukazujące się 2 razy w miesiącu, omawiające bardziej istotne wydarzenia religijne i społeczne, przynoszące teksty i komentarze dokumentów społecznych czy kościelnych, naświetlające niektóre

kwestie doktrynalne (przykładowo: wokół autorytetu w Kościele; prawo przerywania ciąży a znieczulenie sumienia; ubezpieczenia społeczne; moralność polityczna w społeczeństwie szybko zmieniającym się (maj 1968); „trzeci wiek”; wybory prezydenckie 1969).

c) Seria wydawnicza „Collection R.E.S” (Recherches économiques et sociales). Sprofilowana jest na refleksję o społeczeństwie z punktu widzenia nauk humanistycznych i społecznych (przykładowo: A. Jeannié, *Antropologia seksualna*; H. Carrier, Ph. Laurent, *Fenomen miasta*; M. Reguzzoni, *Reforma nauczania w krajach EWG*; J. Y. Calvez, *Wprowadzenie do życia politycznego*; M. Ambacher, *Marcuse i cywilizacja amerykańska*).

d) Seria „Thiers-Monde et Developpement” (przykładowo: H. Perroy, *Europa wobec Trzeciego Świata*; S. Urfer, *Ujamma, nadzieja socjalizmu afrykańskiego w Tanzanii*; J. Y. Calvez, *Aspekty polityczne i społeczne krajów rozwijających się*; R. Bosc, *Trzeci Świat w polityce międzynarodowej*).

3. Instytut Studiów Społecznych (Institut d'Etudes Sociales — IES)

Założony w r. 1923 i kierowany przez CERAS, jest placówką autonomiczną działającą w ramach Instytutu Katolickiego w Paryżu. Kształci przyszłych działaczy społecznych, związkowych i ekonomicznych. Ponad połowa słuchaczy wywodzi się spoza Francji, zwłaszcza z krajów trzeciego świata. Dla wielu studia w IES są już studiami podyplomowymi, specjalizacyjnymi, stąd program studiów w IES jest bardzo zróżnicowany i dostosowany do różnorodnych form uczestnictwa. I tak możliwe jest:

a) uczestniczenie na zasadzie „wolnego słuchacza”, wybierając zajęcia według potrzeb, zainteresowań i czasu, jakim się dysponuje; b) odbycie studiów jednorocznych, których program ustalany jest indywidualnie przez słuchacza z dyrekcją instytutu. Studia takie nie uprawniają do żadnego dyplomu. Uzyskać można jedynie zaświadczenie o odbyciu szczegółowo wymienionych kursów z notami egzaminacyjnymi; c) odbycie studiów dwuletnich z dyplomem wewnętrznym IES; d) odbycie studiów trzyletnich, uprawniających do ubiegania się o stopień licencjatu w zakresie nauk społecznych IES. Licencjat ten jest „stopniem kanonicznym” właściwym uniwersytetom papieskim; e) uzyskanie doktoratu w zakresie nauk społecznych.

Program studiów w IES

Wymagania stawiane dla uzyskania dyplomu IES lub licencjatu:

Pierwszy rok studiów

1. cztery przedmioty podstawowe: socjologia, ekonomia polityczna, życie polityczne, stosunki międzynarodowe;
2. seminaria z socjologii i ekonomii — w ich program włączona jest metodologia pracy naukowej;
3. określona ilość wykładów wybranych z programu przez słuchaczy, zgodnie z jego zainteresowaniami.

Drugi rok studiów

A. Warunki do dyplomu IES:

1. studium z zakresu ekonomii; demografia, psychologia, antropologia społeczna;
2. wykłady i seminaria do wyboru (obowiązkowe: marksizm, socjologia religii, „wiera i społeczeństwo”);

3. praca klauzurowa.
- B. Warunki do licencjatu:
 1. program jak wyżej;
 2. filozofia społeczna;
 3. zagadnienia ekonomii międzynarodowej.

Trzeci rok studiów

Zasadniczo jest to rok pracy osobistej, pod kierunkiem profesora w zakresie obranej tematyki. Na tym roku jest także przewidziana praktyka pedagogiczna. Obowiązuje szereg wykładów i seminariów specjalistycznych w zakresie istotnych nurtów nauki o społeczeństwie. Słuchacz ma do wyboru między innymi: struktury życia politycznego; zjawiska rewolucyjne w życiu społeczeństw współczesnych; problemy wojny i pokoju; przemiany współczesnego społeczeństwa międzynarodowego; integracja międzynarodowa; konflikty klas społecznych; prawo pracy; psychosocjologia pracy; socjologia środków masowego przekazu; socjologia wsi, socjologia rodziny itp..

4. Inne kierunki prac

a) Kontakty i współpraca z działaczami społeczno-ekonomicznymi Ameryki Łacińskiej i Afryki. M.in. CERAS doprowadził do utworzenia w 1962 r. w Abidżan (Wybrzeże Kości Słoniowej) INADES — Afrykańskiego Instytutu dla Rozwoju Ekonomicznego i Społecznego, stanowiącego ośrodek formacji społecznej dla krajów Czarnej Afryki.

b) Organizowanie sympozjów interdyscyplinarnych (przykładowo: *Les conversions industrielles* — 1965; *L'intervention internationale* — 1966; *L'encyclique Populorum Progressio* — 1967; *La rationalité de la decision* — 1968; *Choix éthico-politique et gestion rationelle* — 1969; *Rôle de l'Etat dans la vie économique* — 1969; *La futurologie* — 1970).

c) Organizowanie „sesji formacyjnych w zakresie ekonomii, problematyki społecznej i politycznej (przykładowo: Kościół w świecie współczesnym; chrześcijaństwo i polityka po Vaticanum II; obecność Kościoła w nowych społeczeństwach uprzemysłowionych; świat nauki i uczestniczenie w społeczeństwie współczesnym; uprzemysłowienie a powołanie człowieka).

d) Prowadzenie biblioteki specjalistycznej w zakresie nauk społecznych, prawa, problemów ekonomicznych i politycznych. Biblioteka posiada ponad 80 000 tomów i 1 500 periodyków.

Ks. Andrzej Koprowski SJ, Warszawa